

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

9. juli 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – anvendelsesområde – artikel 1, stk. 2 – begrebet »love eller bindende administrative bestemmelser« – udfyldende bestemmelser – kreditaftale om lån optaget i udenlandsk valuta – kontraktvilkår om kursrisikoen«

I sag C-81/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Curtea de Apel Cluj (appeldomstolen i Cluj, Rumænien) ved afgørelse af 27. december 2018, indgæet til Domstolen den 1. februar 2019, i sagen

NG,

OH

mod

SC Banca Transilvania SA,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, Domstolens vicepræsident, R. Silva de Lapuerta, som fungerende dommer for Første Afdeling, og dommerne L. Bay Larsen, C. Toader og N. Jääskinen (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 6. februar 2020,

efter at der er afgivet indlæg af:

- NG og OH ved avocați V. Lupu og G. Perju,
- SC Banca Transilvania SA ved avocați S. Tîrnoveanu, L. Retegan og A. Iorgulescu,
- den rumænske regering først ved E. Gane, L. Lițu, O.-C. Ichim og C.-R. Canțâr, derefter ved E. Gane, L. Lițu og O.-C. Ichim, som befuldmægtigede,

* Processprog: rumænsk.

- den tyske regering ved J. Möller, M. Hellmann og E. Lankenau, som befuldmægtigede,
 - Europa-Kommissionen ved C. Gheorghiu og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 19. marts 2020, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i en sag mellem på den ene side NG og OH og på den anden side SC Banca Transilvania SA (herefter »Banca Transilvania«) vedrørende et påstået urimeligt vilkår i en låneaftale om refinansiering, der er indgået mellem disse parter i udenlandsk valuta.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 13. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser«, som forefindes i artikel 1, stk. 2, omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.«
- 4 Direktivets artikel 1, stk. 2, bestemmer:

»Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser eller principper i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, bl.a. på transportområdet, er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«
- 5 Det nævnte direktivs artikel 3 er affattet således:

»1. Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

2. Et kontraktvilkår anses altid for ikke at have været genstand for individuel forhandling, når det er udarbejdet på forhånd, og forbrugeren derved ikke har haft nogen indflydelse på indholdet, navnlig i forbindelse med en standardkontrakt.

[...].«

Rumænsk ret

- 6 Artikel 1578 i Cod Civil (den civile lovbog) i den affattelse, der var gældende på datoen for de i hovedsagen omhandlede faktiske omstændigheder (herefter »den civile lovbog«), fastsatte:

»Den forpligtelse, som følger af et lån, begrænser sig altid til det beløb, der fremgår af aftalen.

Hvis valutakurserne stiger eller falder inden betalingsfristens udløb, skal debitoren tilbagebetale lånebeløbet og har kun pligt til at tilbagebetale det i den valuta, som anvendes på tidspunktet for betaling.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 7 Den 31. marts 2006 indgik NG og OH en forbrugerkreditaftale med SC Volksbank România SA, som nu hedder Banca Transilvania, hvorved sidstnævnte lånte dem 90 000 rumænske lei (RON) (ca. 18 930 EUR) (herefter »den oprindelige aftale«).
- 8 Den 15. oktober 2008 indgik de samme parter en aftale om lån optaget i schweizerfranc (CHF) med henblik på refinansiering af den oprindelige aftale (herefter »refinansieringsaftalen«). Refinansieringsaftalen vedrørte et beløb på 65 000 CHF (ca. 42 139 EUR), dvs. ca. 159 126 RON til den vekselkurs, som var gældende mellem disse valutaer på datoen for indgåelsen af denne aftale.
- 9 I henhold til Banca Transilvanias forretningsorden var den maksimale tilladte gældsætningsgrad 55% af låntagerens finansielle formåen. For så vidt angår NG og OH blev denne tærskel beregnet under hensyntagen til den vekselkurs mellem den schweiziske franc og den rumænske lei (herefter »CHF/RON-vekselkursen«), der var gældende før indgåelsen af refinansieringsaftalen, og som på datoen for optagelsen af lånet udgjorde 35,04% af deres indkomster.
- 10 Kontraktvilkår 4.1 i refinansieringsaftalens almindelige betingelser foreskrev, at enhver betaling i kraft af aftalen skulle finde sted i lånevalutaen. Det var ligeledes præciseret, at låntageren under visse betingelser kunne anmode banken om, at lånet blev optaget i en anden valuta, men banken var ikke forpligtet til at efterkomme en sådan anmodning. Det var endvidere foreskrevet, at banken var bemyndiget til i låntagerens navn og for dennes regning at foretage veksling ved brug af sin egen valutakurs med henblik på at afvikle resterende betalingsforpligtelser.
- 11 Ændringerne i CHF/RON-vekselkursen i perioden fra oktober 2008 til april 2017 medførte, at det beløb, som NG og OH havde lånt, blev forhøjet med 117 760 RON (ca. 24 772 EUR).
- 12 Den 23. marts 2017 anlagde NG og OH sag ved Tribunalul Specializat Cluj (særdomstolen i Cluj, Rumænien) med påstand om, at det bl.a. fastsloges, at kontraktvilkår 4.1 i refinansieringsaftalens almindelige betingelser var urimeligt. NG og OH gjorde ligeledes gældende, at Banca Transilvania havde misligholdt sin oplysningspligt ved ikke i forbindelse med forhandlingerne og indgåelsen af aftalen at have fortalt dem om den risiko, der var forbundet med konverteringen af den oprindelige aftale til udenlandsk valuta. Eftersom låntagerens indkomst alene var i rumænske lei, burde Banca Transilvania navnlig have gjort dem opmærksomme på virkningerne af en devaluering af denne valuta i forhold til den udenlandske valuta, som lånet skulle tilbagebetales i. Endvidere indebar vilkåret om tilbagebetaling i udenlandsk valuta en skævhed til skade for låntagerne, eftersom det alene var dem, der bar kursrisikoen. Ved Tribunalul Specializat Cluj (særdomstolen i Cluj) nedlagde NG og OH derfor påstand om, at CHF/RON-vekselkursen skulle fastsættes til den, som var gældende på datoen for indgåelsen af refinansieringsaftalen, og at de beløb, som var overført på grundlag af en mindre gunstig vekselkurs, skulle tilbagebetales.

- 13 Tribunalul Specializat Cluj (særdomstolen i Cluj) gav NG og OH delvist medhold. Imidlertid forkastede den påstanden om fastfrysning af CHF/RON-vekselkursen til den, som var gældende på datoen for indgåelsen af refinansieringsaftalen. I denne forbindelse fandt Tribunalul Specializat Cluj (særdomstolen i Cluj) dels, at selv om kontraktvilkår 4.1 i refinansieringsaftalens almindelige betingelser afspejlede det såkaldte »nominalistiske princip«, som er fastsat i den civile lovbogs artikel 1578, var det omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13, eftersom en sådan bestemmelse ikke er bindende, men udfyldende. Tribunalul Specializat Cluj (særdomstolen i Cluj) fandt derfor, at den kunne undersøge, hvorvidt vilkåret var urimeligt. På grundlag af denne undersøgelse konstaterede den for det andet, at vilkåret var affattet klart og forståeligt, og at Banca Transilvania havde opfyldt sin oplysningspligt, idet den ikke havde kunnet forudse de store ændringer i CHF/RON-vekselkursen.
- 14 Såvel NG og OH som Banca Transilvania iværksatte appel ved den forelæggende ret, Curtea de Apel Cluj (appeldomstolen i Cluj, Rumænien), til prøvelse af denne afgørelse. Over for NG og OH's appel har Banca Transilvania gjort gældende, at punkt 4.1 i refinansieringsaftalens almindelige betingelser, hvorefter enhver betaling i kraft af aftalen skulle finde sted i lånevalutaen, er aftalens hovedgenstand. Endvidere afspejler denne aftalebestemmelse en bindende lovbestemmelse i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, hvis urimelige karakter ikke kan efterprøves.
- 15 Ifølge den forelæggende ret følger det af dom af 20. september 2017, Andriciuc m.fl. (C-186/16, EU:C:2017:703), at når et kontraktvilkår afspejler en bindende national bestemmelse, der finder anvendelse mellem de kontraherende parter uanset deres valg, eller en udfyldende bestemmelse, som uden videre finder anvendelse, dvs. i mangel af en anden ordning mellem parterne herom, er kontraktvilkåret ikke omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13.
- 16 Den forelæggende ret har anført, at den civile lovbogs artikel 1578 er en udfyldende bestemmelse, men at den løsning, der blev givet i dom af 20. september 2017, Andriciuc m.fl. (C-186/16, EU:C:2017:703), er blevet anvendt forskelligt af de rumænske domstole.
- 17 Langt de fleste rumænske domstole har fastslået, at det ikke kan efterprøves, hvorvidt kontraktvilkår, som afspejler denne lovbestemmelse, er urimelige, idet der er tale om udfyldende regler, der uden videre finder anvendelse i mangel af en anden ordning mellem parterne herom. Imidlertid er et vist antal rumænske domstole af den opfattelse, at den erhvervsdrivende pålægger forbrugeren et sådant vilkår. Eftersom forbrugeren ikke kan fjerne vilkåret ved at indsætte et andet i aftalen, kan efterprøvelse af, om det eventuelt er urimeligt, ikke udelukkes.
- 18 Den forelæggende ret har anført, at flertallet af de nationale domstoles synspunkt svækker, eller næsten helt udvisker, sondringen mellem bindende lovbestemmelser og udfyldende lovbestemmelser, således at de med hensyn til undersøgelsen af, om de eventuelt er urimelige, underlægges samme retlige ordning.
- 19 Denne fortolkning udspringer af en terminologisk forskel i ordlyden af henholdsvis den rumænske og den franske sprogversion af artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13. I denne forbindelse har den forelæggende ret præciseret, at der i den franske sprogversion anvendes »bindende«, mens der i den rumænske sprogversion henvises til »love eller ufravigelige administrative bestemmelser«. Den forelæggende ret har anført, at ordet »ufravigelige« efter dens opfattelse omfatter udfyldende bestemmelser i modsætning til ordet »bindende«. Bindende bestemmelser er ufravigelige, mens udfyldende bestemmelser også bliver ufravigelige, når de kontraherende parter har valgt dette.
- 20 Den forelæggende ret er endvidere i tvivl om rækkevidden af bankens oplysningspligt vedrørende fremtidige ændringer i en valutas vekselkurs, og om, hvilke foranstaltninger banken skal træffe for at sikre forbrugernes rettigheder i henhold til direktiv 93/13, når der ikke findes nogen udfyldende bestemmelse, der kan erstatte et kontraktvilkår, som er erklæret urimeligt.

- 21 På denne baggrund har Curtea de Apel Cluj (appeldomstolen i Cluj) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 1, [stk. 2], i direktiv [93/13] fortolkes således, at den ikke er til hinder for at undersøge den urimelige karakter af et kontraktvilkår, der gentager en udfyldende bestemmelse, som parterne kunne fravige, men som de konkret ikke fraveg, fordi kontraktvilkåret ikke blev genstand for forhandling, såsom det i den foreliggende situation omhandlede kontraktvilkår om, at lånet skal tilbagebetales i samme udenlandske valuta som den, hvori det blev ydet?
 - 2) Kan det i en sammenhæng, hvor en forbruger i forbindelse med indgåelse af et lån i udenlandsk valuta ikke er blevet forevist beregninger/prognoser om den økonomiske virkning af et eventuelt valutakursudsving på de samlede aftalemæssige betalingsforpligtelser, hævdes med rette, at et kontraktvilkår om, at kursrisikoen bæres alene af forbrugeren (i kraft af det nominalistiske princip), er affattet klart og forståeligt, og at den erhvervsdrivende/banken i god tro har opfyldt sin oplysningspligt over for aftaleparten, såfremt forbrugernes maksimale gældsætningsgrad fastsat af Banca Națională a României (den rumænske nationalbank) er opgjort med henvisning til den vekselkurs, som var gældende på datoen for ydelse af lånet?
 - 3) Er direktiv [93/13], retspraksis vedrørende dette direktiv samt effektivitetsprincippet til hinder for, at en aftale fortsætter uforandret på trods af, at et kontraktvilkår om kursrisiko er blevet erklæret urimeligt? Hvilken ændring er mulig [at foretage i aftalen] for at undlade at anvende det urimelige kontraktvilkår og for at overholde effektivitetsprincippet?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 22 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, men som afspejler en regel, som ifølge den nationale lovgivning finder anvendelse mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt nogen anden ordning i denne henseende, er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.
- 23 Det bemærkes, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, der omfatter vilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser, indfører en udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde (dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 52).
- 24 Denne undtagelse skal fortolkes strengt, og anvendelsen heraf kræver, at to betingelser er opfyldt, nemlig, for det første, at kontraktvilkåret afspejler en lov eller en administrativ bestemmelse, og, for det andet, at denne bestemmelse er bindende (jf. i denne retning dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 30 og 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 25 I overensstemmelse med 13. betragtning til direktiv 93/13 omfatter udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« i direktivets artikel 1, stk. 2, ligeledes de regler, som ifølge den nationale lovgivning gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning (jf. i denne retning dom af 21.3.2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 26, og af 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, præmis 29).

- 26 Domstolen har gentagne gange fastslået, at den nævnte udelukkelse fra anvendelsen af ordningen i direktiv 93/13 er begrundet i den omstændighed, at det med føje må lægges til grund, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle kontrahenternes rettigheder og forpligtelser (jf. dom af 21.3.2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 28, og af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 53).
- 27 Den omstændighed, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle kontrahenternes rettigheder og forpligtelser, er derfor ikke en betingelse for, at den i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 omhandlede udelukkelse finder anvendelse, men begrundet en sådan udelukkelse.
- 28 Med henblik på at fastslå, om betingelserne for udelukkelse i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 er opfyldt, har Domstolen således fastslået, at det tilkommer den nationale ret at efterprøve, om det pågældende kontraktvilkår afspejler bestemmelser i national ret, der finder bindende anvendelse mellem de kontraherende parter uanset deres valg, eller bestemmelser, der har deklaratorisk karakter og derfor uden videre finder anvendelse, dvs. i mangel af en anden ordning mellem parterne herom (jf. i denne retning dom af 21.3.2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 26, af 10.9.2014, Kušionová C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 79, af 20.9.2017, Andriuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 29 og 30, og af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 32).
- 29 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen i den foreliggende sag, at kontraktvilkår 4.1 i refinansieringsaftalens almindelige betingelser, som efter sagsøgerne i hovedsagens opfattelse er urimeligt, foreskriver, at »enhver betaling i kraft af aftalen skal finde sted i lånevalutaen [...]«
- 30 Den forelæggende ret har endvidere anført, at vilkåret afspejler det nominalistiske princip om valuta, som er fastsat i den civile lovbogs artikel 1578. I henhold til dette princip »skal debitoren tilbagebetale lånebeløbet og har kun pligt til at tilbagebetale det i den valuta, som anvendes på tidspunktet for betaling«. Den forelæggende ret har endvidere kategoriseret den civile lovbogs artikel 1578 som en udfyldende lovbestemmelse, dvs. at den finder anvendelse på låneaftaler, når parterne ikke har vedtaget en anden ordning.
- 31 Når det kontraktvilkår i de almindelige betingelser, som efter sagsøgerne i hovedsagens opfattelse er urimeligt, ifølge den forelæggende ret afspejler en udfyldende national bestemmelse, er kontraktvilkåret derfor omfattet af den i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 omhandlede udelukkelse.
- 32 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at ordlyden af den rumænske sprogudgave af artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 omfatter udtrykket »*normă obligatorie*« (»ufravigelig bestemmelse«), hvorimod det tilsvarende udtryk i den franske sprogversion er »bindende bestemmelse«. I modsætning til ordet »bindende«, som udelukker udfyldende bestemmelser, omfatter ordet »ufravigelig« sådanne bestemmelser. Det skal derfor afgøres, hvilken af de to sprogversioner der er den korrekte, idet der tages hensyn til formålet med og målene i direktivet.
- 33 I denne forbindelse bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at den formulering, der er anvendt i en sprogversion af en EU-retlig bestemmelse, ikke kan tjene som eneste grundlag for bestemmelsens fortolkning eller i denne henseende tillægges større betydning end de øvrige sprogversioner. EU-retlige bestemmelser skal nemlig fortolkes og anvendes ensartet i lyset af de versioner, der er udfærdiget på alle Unionens sprog. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner af en EU-retlig tekst skal den pågældende bestemmelse fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er led i (dom af 15.11.2012, Kurcums Metal, C-558/11, EU:C:2012:721, præmis 48, og af 15.10.2015, Grupo Itevelesa m.fl., C-168/14, EU:C:2015:685, præmis 42).
- 34 Således som det er anført i denne doms præmis 25, omfatter udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, ifølge 13. betragtning til direktivet ligeledes udfyldende regler, dvs. de regler, som ifølge

lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning. I dette lys sonderer denne bestemmelse ikke mellem på den ene side bestemmelser, der finder anvendelse mellem de kontraherende parter uanset deres valg, og på den anden side udfyldende bestemmelser.

- 35 For det første er den omstændighed, at en national udfyldende bestemmelse kan fraviges, i denne forbindelse uden betydning med henblik på at efterprøve, hvorvidt et kontraktvilkår, som afspejler en sådan bestemmelse, i medfør af artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 er udelukket fra direktivets anvendelsesområde.
- 36 For det andet er det forhold, at et kontraktvilkår, som afspejler en af de bestemmelser, der er omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, ikke har været genstand for individuel forhandling, uden betydning for, om det er udelukket fra direktivets anvendelsesområde. I henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 er manglende individuel forhandling således en betingelse vedrørende iværksættelsen af kontrol med, om et kontraktvilkår er urimeligt, som ikke iværksættes, når kontraktvilkåret ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde.
- 37 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, men som afspejler en regel, som ifølge den nationale lovgivning finder anvendelse mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning i denne henseende, ikke er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

Det andet og det tredje spørgsmål

- 38 Eftersom den forelæggende ret er af den opfattelse, at det i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår afspejler en national bestemmelse, der kan kategoriseres som udfyldende, følger det af de foregående betragtninger, at det ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13, jf. direktivets artikel 1, stk. 2. Derfor er det ufornuddent at besvare det andet og det tredje spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 39 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, men som afspejler en regel, som ifølge den nationale lovgivning finder anvendelse mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning i denne henseende, ikke er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

Underskrifter